

Unia Europejska – podstawowe informacje

Unia Europejska (UE) od ponad półwiecza skutecznie dba o stabilność polityczną i dobrobyt swoich obywateli. Stworzyła jednolity rynek bez granic i wspólną walutę – euro. Dokonała zjednoczenia podzielonego kontynentu.

Unia Europejska jest potęgą gospodarczą i handlową, a jednocześnie największym donatorem pomocy rozwojowej dla uboższych krajów. Z biegiem czasu urosła z sześciu do dwudziestu siedmiu państw członkowskich.

Nie wszystkie kraje Europy są, lub też chcą być, członkami UE – ale Unia przyjmuje wnioski o członkostwo od każdego demokratycznego kraju europejskiego. Utrzymuje też bliskie i przyjazne stosunki ze wszystkimi sąsiadami, zarówno w Europie, jak i na wschodnich i południowych wybrzeżach Morza Śródziemnego.

Pomimo znacznego zróżnicowania, stanowiącego także europejskie bogactwo, kraje UE łączy oddanie ideałom pokoju, demokracji, praworządności i poszanowania praw człowieka. Wszystkie one wciąż strzegą tych wartości w Europie i na świecie, dążąc do tworzenia dobrobytu i dzielenia się nim oraz do wywierania zbiorowego wpływu przez wspólne działania na arenie międzynarodowej¹.

Symbole

Symbolami Unii Europejskiej stały się:

1. **Flaga europejska** – krąg 12 gwiazd, który symbolizuje ideały jedności, solidarności i harmonii między narodami Europy. Liczba gwiazd nie jest związana z liczbą Państw Członkowskich. Gwiazd jest dwanaście, ponieważ liczba dwanaście jest tradycyjnie symbolem doskonałości, pełni i jedności. Dlatego też, flaga pozostaje jednakowa, bez względu na rozszerzenia UE.
2. **9 maja – Dzień Europy** / Urodziny Europy – 9 maja 1950 r. francuski minister Spraw Zagranicznych Robert Schuman jako pierwszy wystąpił z pomysłem integracji krajów europejskich (zobacz galerię plakatów na Dzień Europy http://europa.eu/abc/symbols/9-may/gallery_pl.htm). W 2010 roku, konkurs na plakat promujący ten ważny dzień wygrał plakat „I ♥ Europe” autorstwa Marii Mileńko (Polska). Jej świeży, innowacyjny projekt „koktajlu europejskiego” zdobył serca i głosy jury konkursowego i publiczności.

¹ Europa i jej mieszkańcy – Podstawowe fakty i liczby, Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Komunikacji Społecznej, Wspólnoty Europejskie, 2007

3. **Hymn europejski** - Jest to hymn nie tyle samej Unii Europejskiej co Europy w jej szerokim znaczeniu. Melodia pochodzi z Dziewiątej Symfonii skomponowanej przez Ludwiga Van Beethovena w 1823. W końcowym fragmencie swojej symfonii, Beethoven umieszcza "Odę do radości" napisaną w 1785 roku przez Friedricha von Schillera. Poemat ten wyraża schillerowską idealistyczną wizję przedstawicieli rasy ludzkiej stających się dla siebie braćmi - wizję, którą podzielał Beethoven (posłuchaj na http://europa.eu/abc/symbols/anthem/index_pl.htm)
4. "Zjednoczona w różnorodności" to motto Unii Europejskiej. Przesłanie tego hasła jest takie, że poprzez UE Europejczycy są zjednoczeni w wysiłkach na rzecz pokoju i dobrobytu oraz że mnogość kultur, tradycji i języków w Europie jest jej ważnym atutem².

Dane liczbowe

Powietrznia jaką zajmuje Unia Europejska składająca się z 27 państw członkowskich wynosi ponad 4 miliony kilometrów kwadratowych (4 303 401 km²). Powierzchnia ta jest mniejsza niż połowa powierzchni Stanów Zjednoczonych Ameryki czy Chin.

Z perspektywy mapy świata nie jest to zatem obszar duży. Jednocześnie jednak, obejmuje on aż 27 państw. Kraje te różnią się znacznie wielkością: od największej Francji do najmniejszej Malty.

Mimo, że Unia Europejska ustępuje największym państwom świata pod względem wielkości, to zajmuje ona aż 3 miejsce pod względem wielkości populacji, po Chinach i Indiach. Wielkość populacji UE-27 wynosiła w 2008 roku 497.4 miliona. Obecnie szacuje się, iż przekroczyła 500 milionów. Najludniejszym krajem w tym samym roku w Unii Europejskiej były Niemcy (16.5 % całości). Z kolei najwięcej mieszkańców na km² przypada na Malcie, najmniej za to w Finlandii.

Razem z Francją, Wielką Brytanią i Włochami, które mają podobną wielkość populacji, mieszkańcy tych 4 państw stanowią blisko 54% wszystkich obywateli UE. Dla porównania, mieszkańcy 12 państw, które przystąpiły do UE po 2004 roku, stanowią łącznie 103.3 milionów osób, reprezentujących 21 % unijnej populacji.

Eurostat przewiduje, że liczba ludności w UE-27 będzie stopniowo rosła, aż do 2035 r., po którym to, liczba mieszkańców zacznie spadać. W 2060 roku osiągnie 505.7 milionów mieszkańców.

Te same przewidywania sugerują, jakoby w 2060 roku. Liczba mieszkańców UE powyżej 65 roku życia miała stanowić już 30% (w porównaniu do 17% w 2008)³.

Języki

W Unii Europejskiej obowiązują 23 języki urzędowe, które są jednocześnie językami roboczymi, a mianowicie: angielski, bułgarski, czeski, duński, estoński, fiński, francuski,

² http://europa.eu/abc/symbols/index_pl.htm

³ Europe In figures – Eurostat yearbook 2010, European Commission, 2010

grecki, hiszpański, irlandzki, litewski, łotewski, maltański, niderlandzki, niemiecki, polski, portugalski, rumuński, słowacki, słoweński, szwedzki, węgierski i włoski.

Pierwsze rozporządzenie Wspólnoty w sprawie języków urzędowych zostało uchwalone w 1958 roku. Ustanowiło ono pierwsze języki urzędowe i robocze UE – francuski, niderlandzki, niemiecki i włoski – czyli języki pierwszych państw członkowskich. Od tamtej pory liczba języków urzędowych rosła w miarę, jak do UE przystępowały kolejne państwa. Języków urzędowych jest jednak mniej niż państw członkowskich, bowiem niektóre z nich posługują się tym samym językiem. Na przykład językami urzędowymi w Belgii są niderlandzki, francuski i niemiecki, a większość ludności Cypru posługuje się greckim, który ma status języka urzędowego.

Status języka urzędowego i roboczego oznacza, że:

- w każdym z tych języków można przysyłać dokumenty do instytucji UE i w każdym z nich uzyskać odpowiedź,
- rozporządzenia i inne unijne dokumenty prawne są publikowane w językach urzędowych, podobnie jak Dziennik Urzędowy.

Ze względu na ograniczenia czasowe i finansowe stosunkowo niewielka część dokumentów roboczych tłumaczona jest na wszystkie języki. W Komisji Europejskiej angielski, francuski i niemiecki są przeważnie używane jako języki proceduralne, natomiast w Parlamencie Europejskim dokumenty tłumaczone są na różne języki z uwzględnieniem potrzeb europarlamentarzystów⁴.

Instytucje

Unia Europejska nie jest federacją, jak Stany Zjednoczone Ameryki Północnej. Nie jest też jednak wyłącznie organizacją międzyrządową na wzór ONZ. Tak naprawdę, Unia jest jedyna w swoim rodzaju. Kraje wchodzące w skład UE (czyli państwa członkowskie) są niezależne i suwerenne, jednak postanowiły połączyć swą suwerenność w celu osiągnięcia siły i wpływu na arenie międzynarodowej, jakich same nigdy nie byłyby w stanie osiągnąć.

Łączenie suwerenności oznacza w praktyce, że państwa członkowskie przenoszą część swoich kompetencji decyzyjnych na wspólnie stworzone instytucje – tak, by decyzje w konkretnych obszarach wspólnego zainteresowania podejmować demokratycznie na poziomie ogólnoeuropejskim.

Unijny proces podejmowania decyzji, w szczególności angażuje trzy główne instytucje:

- Parlament Europejski (PE), reprezentujący obywateli Unii i przez nich bezpośrednio wybierany,

⁴ http://ec.europa.eu/education/languages/languages-of-europe/doc135_pl.htm

- Radę Unii Europejskiej, zwaną także Radą ministrów, gdyż spotykają się w jej ramach poszczególni ministrowie z 27 państw członkowskich. Przykładowo, jeśli na poziomie europejskim rozważa się wprowadzenie prawa związanego z ochroną środowiska, w Radzie UE spotykają się ministrowie ds. środowiska.
- Komisja Europejska, która dba o wspólne dobro całej Unii. Można ją porównać do rządu na poziomie krajowym. Mamy tu 27 Komisarzy (po 1 z każdego państwa), zajmujących się swoją specjalizacją/dziedziną np. budżetem, edukacją itd.. Im z kolei, niczym premier na poziomie krajowym, przewodniczy na poziomie europejskim Przewodniczący Komisji Europejskiej.

Ta triada instytucjonalna wspólnie opracowuje założenia polityki i prawodawstwo, obowiązujące w całej Unii. Zasadniczo przygotowaniem nowych aktów prawnych zajmuje się Komisja, jednak to Parlament i Rada je przyjmują. Wykonaniem tak ustanowionych przepisów zajmuje się Komisja na równi z państwami członkowskimi, zaś nad ich przestrzeganiem czuwa sama Komisja.

Dwie inne instytucje odgrywają równie istotną rolę: Trybunał Sprawiedliwości stoi na straży stosowania prawa europejskiego, zaś Trybunał Obrachunkowy kontroluje finansowanie działań Unii⁵.

Nie można zapomnieć jeszcze o jednej radzie – Radzie Europejskiej. W jej skład wchodzi głowy państw lub szefowie rządów (tzn. prezydenci lub premierzy) wszystkich krajów Unii oraz przewodniczący Komisji Europejskiej. Rada Europejska spotyka się zasadniczo cztery razy w roku i ustala ogólne kierunki polityki UE oraz ocenia dokonane postępy. Podczas spotkań Rady są także opracowywane i podpisywane ostateczne teksty unijnych traktatów. Jest to w Unii organ polityczny najwyższego szczebla, dlatego też jej spotkania często nazywa się szczytami.

Traktaty

Prawa i obowiązki, zasady i procedury, jakich muszą przestrzegać wszystkie te instytucje określono w traktatach, które stanowią podstawy działalności całej Unii. Treść traktatów zatwierdzają prezydenci i premierzy reprezentujący wszystkie państwa UE na ww. szczytach, a następnie ratyfikują je według krajowych przepisów (np. referendum).

Traktaty są podstawą wszystkich działań Unii. Zmienia je za każdym razem, gdy przyjmowano do Unii nowych członków. Czasami traktaty zmienia się również w celu wprowadzenia reform w instytucjach Unii Europejskiej lub rozszerzenia jej kompetencji o nowe obszary polityki.

Fundament Unii Europejskiej stanowią cztery traktaty:

- Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Węgla i Stali (EWWiS), podpisany 18 kwietnia 1951 r. w Paryżu, który wszedł w życie 23 lipca 1952 r. i wygasł w dniu 23 lipca 2002 r.;
- Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą (EWG), podpisany 25 marca 1957 r. w Rzymie, który wszedł w życie 1 stycznia 1958 r. (często nazywany „traktatem rzymskim”);
- Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (Euratom), podpisany w Rzymie jednocześnie z Traktatem ustanawiającym EWG;
- Traktat o Unii Europejskiej (UE), podpisany 7 lutego 1992 r., który wszedł w życie 1 listopada 1993 r.

Pierwsze trzy powoływały do życia trzy Wspólnoty Europejskie, tj. system wspólnego podejmowania decyzji w zakresie węgla, stali, energii atomowej oraz zasadniczych sektorów gospodarki państw członkowskich. EWG stopniowo jednak przejmowała na siebie coraz większy zakres odpowiedzialności za politykę w dziedzinach takich jak sprawy społeczne, ochrona środowiska czy polityka regionalna.

Dlatego też, postanowiono spisać wszystkie nowe obszary współpracy we wspomnianym Traktacie o Unii Europejskiej, tzw. Traktacie z Maastricht. W Maastricht rządy państw członkowskich postanowiły również nawiązać współpracę w zakresie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz w sprawach wewnętrznych i wymiarze sprawiedliwości. Dodając do systemu wspólnotowego te dwie gałęzie współpracy międzyrządami, traktat z Maastricht stworzył nową strukturę opartą na trzech filarach o charakterze nie tylko gospodarczym, lecz także politycznym. Ta struktura to właśnie Unia Europejska (UE)⁶. Stąd właściwym było by mówienie o Unii Europejskiej dopiero od tego momentu.

To nie był jednak koniec zmian w traktatach. Rozszerzenia UE o kolejne państwa i dalsze zmiany w poziomach i zasadach współpracy wymusiły stworzenie nowych ram prawnych dla sprawnego działania Unii Europejskiej. Ostatnim dużym, wprowadzonym w życie (1 grudnia 2009 r.) traktatem był Traktat Lizboński.

Traktat Lizboński wprowadził wiele zmian w UE. Najważniejsze z nich to:

- Powstanie stanowiska Stałego Przewodniczącego Rady Europejskiej
- Powstanie stanowiska Wysokiego Przedstawiciela ds. Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa

⁵ http://europa.eu/institutions/index_pl.htm

⁶ Jak działa Unia Europejska. Przewodnik po instytucjach unijnych, Komisja Europejska, Wspólnoty Europejskie, 2007

Ważne nazwiska

Unia Europejska to nie tylko instytucje i ich budynki. To także ludzie. Najbardziej znani z nich to:

- José Manuel Barroso - Przewodniczący Komisji Europejskiej
- Jerzy Buzek - Przewodniczący Parlamentu Europejskiego
- Herman van Rompuy – pierwszy Stały Przewodniczący Rady Europejskiej
- Catherine Ashton - Wysoki Przedstawiciel Unii do spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa⁷.

Wspólna waluta euro

W minionych latach każde państwo miało własny pieniądz, czyli walutę. Obecnie 16 państw należących do Unii Walutowej, ma wspólna walutę - euro. Została ona wprowadzona w formie transakcji bezgotówkowych 1 stycznia 1999 roku a 1 stycznia 2002 roku - w formie gotówkowej.

Euro jest obowiązującą walutą w:

- Od 2002 Portugalii, Hiszpanii, Francji, Niemczech, Włoszech, Austrii, Belgii, Holandii, Luksemburgu, Grecji, Irlandii, Finlandii
- 2007 Słowenii
- 2008 na Malcie i Cyprze
- 2009 Słowacji.

W 2011 roku euro planuje wprowadzić Estonia.

Euro stało się jedną z najważniejszych walut świata, a zarazem jednym z największych osiągnięć UE. Pozostałe Państwa należące do Unii (poza Wielką Brytanią i Danią, które zastrzegły sobie nieprzystępowanie do strefy euro) wprowadzą euro w czasie, gdy ich gospodarki będą na tyle mocne i stabilne, aby sprostać takiej zmianie.

Wszystkie informacje o Unii Europejskiej dostępne są na stronie www.europa.eu

⁷ Zdjęcia znajdują się na końcu tego biuletynu

Mapa Unii Europejskiej 2008 r.

Banknoty i monety Euro

Herman van Rompuy –
pierwszy Stały Przewodniczący
Rady Europejskiej

Catherine Ashton - Wysoki Przedstawiciel
Unii do spraw Zagranicznych i Polityki
Bezpieczeństwa

Jerzy Buzek - Przewodniczący Parlamentu Europejskiego i José Manuel Barroso -
Przewodniczący Komisji Europejskiej

Wszystkie zdjęcia pochodzą ze strony <http://ec.europa.eu/avservices/index.cfm?sitelang=en>

Źródła:

- *Europa i jej mieszkańcy – Podstawowe fakty i liczby*, Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Komunikacji Społecznej, Wspólnoty Europejskie, 2007
- *Europe In figures – Eurostat yearbook 2010*, European Commission, 2010
- *Jak działa Unia Europejska. Przewodnik po instytucjach unijnych*, Komisja Europejska, Wspólnoty Europejskie, 2007
- <http://europa.eu/>
- http://ec.europa.eu/education/languages/languages-of-europe/doc135_pl.htm
- http://europa.eu/abc/symbols/index_pl.htm
- http://europa.eu/institutions/index_pl.htm

Przygotował: Punkt Informacyjny Europe Direct – Poznań

Projekt finansowany ze środków Komisji Europejskiej

